

bliver overflødig. For saa vidt anerkjender jeg det naturligvis; men jeg vil dog sige, at der aabenbart allerede er en Mængde Personer derunder, som ikke burde høre dertil. Det er beklageligt nok, at vort offentlige Fattigvæsen endnu væsentlig hviler paa en Lov af 1803 med de dertil hørende senere Plakater og Udvikelser. Ingen Lov for det offentlige Fattigvæsen kan byde mindre end Jøden, og Ingen kan vel byde mere. Der kan ikke fra det offentlige Fattigvæsen gjøres Skjel mellem Værdige og Uværdige. Det kan ikke give sig af med at undersøge, hvem der er værdig i strengeste Forstand; men Lovgivningen maa være saaledes indrettet, at de Værdige af sig selv adskilles fra de Uværdige. Jeg skjønner ikke bedre, end at det vilde være meget mere beroligende, naar Samfundet var saaledes organiseret, at man kunde sige f. Ex. til syge Individer, naar de meldte sig til offentlig Hjælp: „Du har Dig selv at takke derfor, da der er offentlig organiserede Sygekasser, med offentlig Stempel, tildels med offentlig Tilskud; havde Du meldt Dig ind i en saadan, havde Du staaet Dig bedre“. Kunde man sige det, skjønner jeg ikke rettere, end at man kunde have en langt roligere Samvittighed. Det Samme gjælder om de Gamle og Svage, der komme til at trænge til Hjælp; kunde man sige til en Saadan: „Ja, min Ven! Du kunde have passet paa i Tide og sat nogle Penge ind i en Sparekasse, saa vilde Arbejdslønnen være steget derefter.“ Det er nemlig utvivlsomt, at Arbejdslønnen, i alt Fald som Regel, vilde komme til at staa saa høit, at det Nødvendige til en Arbejderfamilies Underhold absolut vilde komme til Stede. Kunde man saaledes sige, at Samfundet havde indrettet Alderdomsforførgelseskasser med Understøttelse enten fra Kommunerne eller fra Staten eller fra andre Sider, skjønner jeg ikke bedre, end at det vilde være en god Beroligelse. Kunde Samfundet endvidere naae til, at der var oprettet Hysler for foreldreløse og hjemløse Børn, turde det være meget heldigt, om jeg end gjerne indrømmer, at, som Regel skal man se at hjælpe Børnene til at blive i Familierne, i Stedet for at drage dem derfra; men hvor det er umuligt, at dette kan finde Sted, vilde det være heldigt, at der var Hysler for dem. Sigeledes vilde det være heldigt, om der var Hospitaler, der kunde hjælpe de Gamle. Jeg er vel bekendt med, at der er nogle Hospitaler og nogle Fundatser, hvis Maal er at grunde en saadan Virksomhed, men efter min Mening i altsfor ringe Udstrækning. Naar der saaledes var organiseret Syge- og Alderdomsforførgelseskasser, Hysler og Hospitaler, kunde man derigjennem have en Borgen for, at de Værdige søgte derhen, og de ikke Værdige kunde da henvises til det offentlige Fattigvæsen. Det er nemlig meget store Afgifter, som vi gennem det offentlige Fattigvæsen udrede, uden at vi kunne have den Fornøjelse at sige: Ja, det

er en nyttig Afgift, der virkelig hjælper Samfundet fremad. Der udredes saaledes til Kjøbenhavns Fattigvæsen efter den sidste officielle Angivelse, jeg har havt Leilighed til at se, 700,000 Kr. og desuden til Hospitaler — Kommunehospitaler og Sindsfygeanstalten — 500,000 Kr., altsaa er Kjøbenhavns Fattigbyrde 1,200,000 Kr. eller henved 5 Kr. pr. Individ. Udgifterne til Kjøbstædernes Fattigvæsen ere vel ikke saa store; men man maa ogsaa erindre, at Penge betyde vel endnu i Kjøbstæderne noget mere end i Kjøbenhavn. Udgifterne ere der 700,000 Kr., og regner man til, at der gaar til Hospitalerne 300,000 Kr., bliver det 1 Million Kroner til det offentlige Fattigvæsen eller dermed beslagtede Formaal. Det er 4 Kr. pr. Individ. Paa Landet synker det ned af samme Grund, nemlig, at Penge endnu betyde noget Mere der end i Kjøbstæderne; der er det 3 Kr. pr. Individ. Den samlede Udgift til Fattigvæsenet paa Landet er det jo meget vanskeligt at beregne, da der ydes Understøttelser ad forskellige Veie, f. Ex. blandt Andet fra Udsæparationsfonden; men gennem Kommunerne ydes der til Sognene 3,800,000 Kr., altsaa tager man vel ikke meget fejl, naar man sætter hele Fattigvæsensbyrden paa Landet til omtrent $4\frac{1}{2}$ Million eller over 3 Kr. pr. Individ. Man har naturligvis til forskellige Tider haft Die for, at det ikke er rigtigt, at det offentlige Fattigvæsen paa en Maade kom til at kvæle hele Frivilligheden; men det var i Begyndelsen af Aarhundrebet, at man oprettede det tvungne Fattigvæsen, og da vilde man jo, at Staten skulde udføre Alt. Man satte vel dengang ind henholdsvis i Skoleloven af 1814 og i Fattigreglementet af 1803, at der skulde i Kirken ombæres Tavler til forskellige Dimes, hvorved der skulde gives Tilskud til Fattigvæsenet; men det kan man sige sig selv, at disse Bestemmelser kunde ikke blive til Noget af den simple Grund, at de, der vilde give, vidste, at de Fattige fik lige meget og lige lidt, enten de gave eller ikke. Man har naturligvis siden den Tid havt Die for det Misforhold, som derved kom til Stede, og siden bragte denne Tanke Provst Victor Bloch til at fremkomme med Forslaget om de frie Fattigkasser. Af ham er Initiativet dertil taget. Han mente, at det skulde være en Menigheds sag; men i Thinget undergik Forslaget den Forandring, at Præsteskabet, som paa en Maade skulde styre disse Kasser, kom ud af Lovforslaget. Resultatet af Blochs Initiativ var imidlertid Loven af 8de Marts 1856. Selv Loven kom dog paa en Maade dødsbøt til Verden; idetmindste kom den ikke til at virke i nogen syndelig Grad. Det kan gjerne være, at den, umiddelbart efter at Loven var udkommen, indtraadte Krise havde nogen Skyld i, at man ikke blev opmærksom paa Loven; men det kan siges, at naar det ikke ligefrem var forlangt, at der skulde være en Bestyrelse for „de Fattiges Kasse“ for Kjøbstæderne og paa Landet, var den mulig slet ikke traadt i Virksomhed. Først